

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ

Д Е П У Т А Т Ы

Д Е П У Т А Т

МАЖИЛИС ПАРЛАМЕНТА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

010000, Нұр-Сұлтан, Парламент Мәжілісі

20 __ жылғы «__» _____

№ _____

010000, Нұр-Сұлтан, Мажиліс Парламента

«__» _____ 20 __ года

2021 жылғы 8 желтоқсанда жарияланды

Қазақстан Республикасы
Премьер-Министрінің
Орынбасары
Р.В. Склярға

Депутаттық сауал

Құрметті Роман Васильевич!

«Арселор Миттал Теміртау» АҚ «Абай» шахтасындағы алты кеншінің өліміне алып келген апаттың себебі ресми түрде жарияланды. Бұл – метан газының бөлінуінен және тау-кен жыныстарының опырылуынан туындаған газдинамикалық құбылыс. Қызметкерлердің кінәсі жоқ.

Естеріңізге сала кетейік, 1997-2021 жылдар аралығында «АрселорМиттал Теміртау» АҚ келісімшарттық аумағында көмір қабаттарының жоғары газдануы себебінен Қарағанды көмір бассейнінде 130 адам қаза тауып, жарақат алған болатын.

Қабаттардың жоғары газдануына байланысты апаттылық жағдайлары бірқатар себептерге байланысты қауіпті күйінде қалып отырғанын ерекше атап өтеміз.

Осылайша, газсыздандыру бойынша материалдық-техникалық базаның өте қанағаттанарлықсыз жағдайына және пайдалану процесінде оны жаңарту бойынша жұмыстардың жүргізілмеуіне байланысты Энергетика министрлігі мен АрселорМиттал Теміртау арасында 2016 жылы Жол картасы бекітілді, онда шетелдік инвестордың компаниясы 2018 жылы шахталық метанды пайдалана отырып, электр станцияларын салу бойынша міндеттемелерді қабылдады және оларды орындамады.

2019 жылы Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігі АрселорМиттал Теміртаумен компания қаражаты есебінен құны 110 млн доллар болатын шахталық метанды кәдеге жарату жөніндегі инновациялық жобаны іске асыру туралы бірлескен Жол картасын бекітті. Жоба 2041 жылға дейін пайдалану мерзімімен ағымдағы жылы іске асырылуға тиіс еді. Бірақ жұмыс басталған жоқ!

Сонымен қатар, **2009 жылы Төтенше жағдайлар министрлігінің қатысуымен шахталарды желдетуге, тау-кен шахта жабдықтарын, оның ішінде бұрғылау станоктарын жаңғыртуға бағытталған күрделі құрылыс бойынша бес жылдық жоспар бекітілді. Міне, осы жоспардың ең қымбат іс-шаралары әлі күнге дейін орындалған жоқ.**

Сонымен қатар, **осы жылдың қаңтар айынан бастап «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» Кодекспен көмір қабаттарындағы метанның мөлшерін белгіленген нормативтерге дейін төмендетуді қамтамасыз ететін, алдын ала газсыздандыру бойынша қажетті іс-шараларды, алынған метанды кейіннен кәдеге жарата отырып, желдету және қабатты газсыздандыру бойынша бағдарламаларды жүргізбестен, көмір қабаттарындағы табиғи метан деңгейі жоғары көмір кен орындарын игеруге тыйым салынды!**

«Қ.И. Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті» КЕАҚ-ның сараптамалық қорытындысына сәйкес, көмір қабаттарын газсыздандыру бойынша жағымсыз жағдайдың туындауына бірқатар факторлар себеп болып отыр:

- өнеркәсіптік қауіпсіздік пен еңбекті қорғауды қамтамасыз етуге әсер ететін ғылыми-зерттеу жұмыстары орындалмайды;

- бұрғылау станоктарының көпшілігі жұмыс істемейтін күйде және есептен шығарылған, тік газсыздандыру ұңғымаларын бұрғылау ескірген технологиялар бойынша орындалады, сапалы проппанттың көмегімен қабатты гидравликалық ажыратудың заманауи әдістері қолданылмайды, бұл өндіруді қарқындатудың нашарлауына және қабаттан метанның алынуының төмендеуіне алып келеді. Бұл әдістер АҚШ, Қытай, Үндістан, Түркия және басқа елдерде көмір өндіруде белсенді қолданылады және қызметкерлердің өлімін азайтты.

ҚР ИИДМ деректері бойынша 2018 жылдан бастап 2020 жылға дейінгі кезеңнің өзінде ғана АрселорМиттал Теміртау шахталарының кәдеге жаратылмаған метаны жылына 250-ден 380 млн текше метрге дейін атмосфераға шығарылған! Жалпы, көмір метаны парниктік газдарға жатады. БҰҰ деректері бойынша оның озон қабатын бұзатын парниктік әсері СО₂-ге қарағанда 4 есе жоғары!

Сонымен бірге, «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» Кодекске және «Газ және газбен жабдықтау туралы» Заңға сәйкес көмір қабаттарындағы метан **пайдалы қазбалар** санатына енгізілген. Бұл – табиғи газ және газ-химия өнімдерін **өндірудің көзі.**

Қазақстан жағдайында көмір метанын терең өңдеу экономиканы әртараптандыру және мемлекеттік бюджет қаражатын толтыру үшін салмақты балама бола алар еді. Оның үстіне, қазіргі уақытта Парламентте қаралып жатқан «Өнеркәсіптік саясат туралы» заң жобасы осындай инновациялық жобалар үшін тамаша ынталандырулар жасайды.

Сонымен қатар, «NUR OTAN» партиясы Саяси кеңесінің өткен отырысында Елбасы Н.Ә. НАЗАРБАЕВ экологиялық проблемалар – жаһандық жылынудың теріс әсеріне байланысты экономикамыздың құрылымына елеулі инвестициялар мен өзгерістер енгізу қажеттігін ерекше атап өтті. Бұл міндетті Үкімет пен Парламенттің алдына қойды.

Газсыздандыру бойынша жобаларды іске асыру үшін қолайлы инвестициялық жағдайлар жасау мақсатында ҚР Кәсіпкерлік кодексіне көмір қабаттарынан метан өндіру үшін салықтық преференциялар беру тетіктері енгізілді.

Осылайша, биліктің заң шығарушы органы - Қазақстан Республикасының Парламенті жер қойнауын пайдаланушылар үшін инновациялық жобаларға инвестиция салу бойынша қажетті жағдай жасады.

Сондай-ақ, биыл ел Президенті Қ.К. Тоқаев ҚР Үкіметіне баламалы энергия көздерін дамытуды қолдау, оның ішінде көмір қабаттарынан метан өндіру жөніндегі заң жобасын әзірлеу туралы тапсырма берді.

Баяндалғанды ескере отырып, «АрселорМиттал Теміртау» АҚ-ның Жер қойнауы туралы кодекс талаптарының орындалуына мемлекеттік бақылауды күшейтуді, инвестордың өзіне алған міндеттемелерін орындауын қамтамасыз етуге жіті назар аударуды ұсынамыз. Метанды кәдеге жарату және шахталарды газсыздандыру жөніндегі жобалар инвестормен жасалған келісімшартқа арналған Жұмыс бағдарламасында көрініс табуы қажет және уәкілетті мемлекеттік органдар тарапынан қатаң бақылауға алынуға тиіс. Бұл – метанның кенеттен шығарылуы бойынша өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ететін және кеншілеріміздің өмірі мен денсаулығын қорғайтын негізгі фактор!

Қарау нәтижелері мен қабылданған шаралар туралы заңда белгіленген мерзімде хабарлауды сұраймыз.

Құрметпен,

**Парламент Мәжілісінің депутаттары,
«Nur Otan» партиясы
фракциясының мүшелері**

Г. Бижанова

А. Рау

А. Қожахметов

А. Платонов

*Орынд.: С. Сенкибаев
тел.: 74-67-51*

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ

Д Е П У Т А Т Ы

Д Е П У Т А Т

МАЖИЛИСА ПАРЛАМЕНТА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

010000, Нұр-Сұлтан, Парламент Мәжілісі

20 __ ЖЫЛҒЫ «__» _____

№ _____

010000, Нур-Султан, Мажилис Парламента

«__» _____ 20 __ года

Оглашен 8 декабря 2021 года

Заместителю Премьер-Министра
Республики Казахстан
Скляр Р.В.

Депутатский запрос

Уважаемый Роман Васильевич!

Официально объявлена причина аварии на шахте «Абайской» АО «Арселор Миттал Темиртау», повлекшей гибель шести горняков. Это газодинамическое явление с выделением газа метана и выбросом горной массы. Вины работников нет.

Напомним, что за период с 1997 по 2021 гг. по причине высокой загазованности угольных пластов на контрактной территории АО «АрселорМиттал Темиртау» в Карагандинском угольном бассейне погибло и получило травмы 130 человек.

Особо отмечаем, что условия для аварийности вследствие высокой загазованности пластов остаются критическими в силу ряда причин.

Так, из-за крайне неудовлетворительного состояния материально-технической базы по дегазации и не проведением работ по ее обновлению в процессе эксплуатации, между Министерством энергетики и АрселорМиттал Темиртау еще в 2016 году утверждена Дорожная карта, где компания иностранного инвестора приняла и не выполнила обязательства по строительству в 2018 году электростанций с использованием шахтного метана.

В 2019 году уже Министерством индустрии и инфраструктурного развития утверждена совместная Дорожная карта с АрселорМиттал Темиртау о реализации инновационного проекта по утилизации шахтного метана за счет средств компании стоимостью 110 млн долларов. Реализован проект должен был в текущем году со сроком эксплуатации до 2041 года. Но работы не начаты!

Более того, еще в 2009 году с участием МЧС РК утвержден пятилетний **План по капитальному строительству, направленному на проветривание шахт, модернизацию горно-шахтного оборудования, в т ч буровых станков.**

Наиболее затратные мероприятия этого Плана так и не выполнены.

Между тем, с января этого года Кодексом «О недрах и недропользовании» введен **запрет о разработке месторождений угля с повышенным уровнем природной метаноносности угольных пластов без проведения необходимых мероприятий по заблаговременной дегазации, программ по вентиляции и пластовой дегазации с последующей утилизацией полученного метана, обеспечивающих снижение содержания метана в угольных пластах до установленных нормативов!**

Согласно экспертному заключению НАО «Казахский национальный исследовательский технический университет имени К.И. Сатпаева» созданию негативной ситуации по дегазации угольных пластов приводит ряд факторов.

Не выполняются научно-исследовательские работы, влияющие на обеспечение промышленной безопасности и охраны труда.

Большинство буровых станков в нерабочем состоянии и списаны, бурение вертикальных дегазационных скважин выполняются по устаревшим технологиям, не применяются современные методики гидроразрыва пласта с помощью качественного проппанта, что приводит к ухудшению интенсификации добычи и снижению съёма метана с пласта. Эти методики в США, Китае, Индии, Турции и других странах активно применяются в добыче угля подземным способом и **сократили смертность персонала.**

По данным МИИР РК только в период с 2018 по 2020 год не утилизированный метан шахт АрселорМиттал Темиртау, сброшен в атмосферу в объеме **от 250 до 380 млн. куб. м/год!** Между тем, угольный метан Экологическим кодексом отнесен к парниковым газам. По данным ООН - его парниковый эффект, разрушающий озоновый слой в 4 раза выше, чем от CO₂!

В то же время, в соответствии с Кодексом «О недрах и недропользовании» и Законом «О газе и газоснабжении» метан угольных пластов внесен в категорию **полезного ископаемого. Это источник** для получения природного газа и газохимической продукции.

В условиях Казахстана глубокая переработка угольного метана могла бы стать весомой альтернативой для диверсификации экономики и наполнения средств госбюджета. Тем более, что находящийся в настоящее время в работе Парламента законопроект «О промышленной политике» создает отличные стимулы для подобных инновационных проектов.

Более того, на прошедшем заседании Политсовета партии «NUR OTAN» Лидер нации, Елбасы Н.А. НАЗАРБАЕВ особо отметил необходимость серьезных инвестиций и изменений в структуре нашей экономики, связанной с негативными последствиями экологических проблем – глобального потепления. Поставил эту задачу перед Правительством и Парламентом.

В целях создания благоприятных инвестиционных условий для реализации проектов по дегазации в Предпринимательский кодекс РК внесены механизмы предоставления налоговых преференций для добычи метана угольных пластов.

Таким образом, законодательным органом власти - Парламентом Республики Казахстан созданы необходимые условия для недропользователей по инвестированию в инновационные проекты.

Также, в этом году Президентом страны К-Ж.К. ТОКАЕВЫМ дано поручение Правительству РК о разработке законопроекта по поддержке развития альтернативных источников энергии, в том числе по добыче метана угольных пластов.

Учитывая изложенное, настоятельно рекомендуем усилить государственный контроль за выполнением АО «АрселорМиттал Темиртау» требований Кодекса о недрах, обратив пристальное внимание на обеспечение выполнения взятых на себя инвестором обязательств. Проекты по утилизации метана и дегазации шахт должны найти отражение в Рабочей программе к контракту с инвестором и подлежать жесткому контролю со стороны уполномоченных государственных органов. Это основной фактор обеспечивающий промышленную безопасность по внезапным выбросам метана и охраны жизни и здоровья наших горняков!

О результатах рассмотрения и принятых мерах просим сообщить в установленный законом срок.

С уважением,

**Депутаты Мажилиса Парламента
Республики Казахстан,
члены фракции партии «Nur Otan»**

Г. Бижанова

А. Рау

А. Кожаметов

А. Платонов

*Исп.: Сенкибаев С.
тел.: 74-67-51*